

NYHETER M.M. AUGUSTI 2011

INNEHÅLL

Kan egendom som fåtts i gåva ändras av mottagaren från enskild egendom till giftorättsgods genom äktenskapsförord?

**Publicerad
2011-08-06**

**Redaktör
Christer Nilsson**

www.juristmagazinet.com

☎ 073-6452529

E-post/mail: christer@juristmagazinet.com

Kan egendom som erhållits i gåva med villkor att den ska vara mottagarens enskilda egendom göras till giftorättsgods genom äktenskapsförord?

Det är inte ovanligt att en gåvogivare eller testator (testamentsgivare) ger bort en viss egendom med det villkoret att egendomen ska vara mottagarens enskilda egendom. Ibland kan detta villkor vara absolut och entydigt men gåvogivaren kan också komplettera detta villkor med att ge gåvotagaren rätt att bestämma genom äktenskapsförord att egendomen ska vara giftorättsgods. Om ett sådant äktenskapsförord kan registreras har prövats i ett precedensfall.

När en gåvogivare ger bort egendom till en person som är gift är det inte helt ovanligt att givaren ställer upp det villkoret för gåvan att egendomen ska vara gåvomottagarens enskilda egendom. Samma villkor förekommer också ofta i testamenten. Testator föreskriver att viss egendom eller andel i den efterlämnade kvarlåtenskapen ska tillfalla en viss person och det som ska utgå enligt testamentet ska vara mottagarens enskilda egendom. Är detta villkor definitivt gäller det fullt ut för den egendom som mottagaren erhåller i form av gåva eller genom ett testamentsförordnande. Det vill säga, den egendom som tillfaller mottagaren ska vara enskild egendom och egendomens status kan inte ändras till att bli giftorättsgods. Villkoret är så att säga absolut och går inte att ändra på utan att givaren har lämnat sitt tillstånd till att så sker.

En givare kan ge gåvomottagaren en viss självständig rådighet, som att ändra statusen av den mottagna egendomen från att vara enskild egendom till att bli giftorättsgods. Denna typ av handlingsfrihet kan gåvogivaren eller testatorn befästa i en gåvohandling respektive testamente genom att lämna ett medgivande till att makarna genom äktenskapsförord kan avtala om att egendomen ska vara giftorättsgods. Även om ett sådant medgivande avges krävs det förstås att makarna är överens om att den enskilda egendomen ska ändras till att bli giftorättsgods.

Om makarna vill utnyttja den handlingsfrihet som gåvogivaren eller testatorn lämnat till makarna att bestämma om att den egendom som lämnats i gåva/testamente ska kunna ändras från enskild egendom till att vara giftorättsgods måste de avtala om detta i form av ett äktenskapsförord. Ett äktenskapsförord mellan makar blir normalt först gällande den dag då det ges in till domstolen under förutsättning att domstolen registrerar förordet: (från och med 2011-10-01 den dag då det inges till Skatteverket). Se ÄktB 7:3.

En tingsrätt har nekat registrering av ett äktenskapsförord med det skälet att lagtexten i ÄktB 7:3 i sin direkta ordalydelse inte omfattar egendom som erhållits i gåva med villkor att den ska vara enskild egendom. Tingsrätten ansåg att det inte hade någon betydelse för dess bedömning att givaren vid gåvotillfället modifierat sitt villkor genom att lämna ett medgivande till gåvomottagaren, så att han kunde ändra egendomens status från enskild egendom till giftorättsgods genom äktenskapsförord.

Hovrätten över Skåne och Blekinge ändrade tingsrättens beslut och menade att äktenskapsförordet skulle registreras, RH 1944:48. Sammanfattningsvis motiverade hovrätten sitt beslut med att före äktenskapsbalkens genomförande kunde den här typen av äktenskapsförord bli registrerade. Och enligt hovrätten fanns det stöd i förarbeten för att äktenskapsbalken gav makar samma möjligheter som tidigare, att genom äktenskapsförord göra enskild egendom till giftorättsgods. Enligt hovrätten gäller denna möjlighet även det fall där gåvogivaren uttalat att egendomen ska vara mottagarens enskilda egendom men samtidigt gett gåvomottagaren handlingsfrihet att göra enskild egendom till giftorättsgods genom äktenskapsförord. I detta avseende begränsar äktenskapsbalken inte makarnas rätt att göra enskild egendom till giftorättsgods. Hovrättens beslut bifogas som bilaga till denna artikel.

Något märkligt så finns det här hovrättsfallet, RH 1994:48, inte kommenterat i central litteratur som är vägledande inom den familjerättsliga doktrinen. Rättsfallet finns dock kommenterat av Örjan Teleman i boken, Äktenskapsförord, 2 uppl. 2006 s. 38. Folke Grauers har också hänvisat och kommenterat rättsfallet i sin välskrivna familjerättsbok, Ekonomisk familjerätt, 7 uppl. 2008, s. 50 och s. 185.

Exempel

Nedan följer ett exempel på villkor där mottagaren av egendomen ges tillåtelse att ändra egendomens status, från enskild till giftorättsgods. Villkoret är enkelt att passa in i en gåvohandling men kan också skrivas in i ett testamente.

Den egendom som tillfaller Urban Balksson enligt detta gåvobrev / testamente skall vara hans enskilda egendom. (I förekommande fall kan följande tillägg göras: Avkastningen från egendomen ska också vara hans enskilda egendom). Urban Balksson får, om han så vill, göra den erhållna egendomen till giftorättsgods genom äktenskapsförord.

Lästips om äktenskapsförord

- Grauers, Folke, Ekonomisk familjerätt, 7 uppl. 2008.
- Teleman, Örjan, Äktenskapsförord, 2 uppl. 2006
- Nilsson, Christer, Äktenskapsförord har lågt bevisvärde vid utmätning, 2006. (Kompendiumet finns att läsa och ladda ner fritt från Juristmagazinet, följ denna [länk](#)).

Hovrätten över Skåne och Blekinge

RH 1994:48

Målnummer: Ö436-93 Avdelning: 4

Avgörandedatum: 1993-12-17

Rubrik: En make har i gåva erhållit viss egendom under villkor att denna skall vara hans enskilda, dock med rätt för honom att genom äktenskapsförord förordna att egendomen skall vara giftorättsgods. Makarna har herefter genom äktenskapsförord bestämt att egendomen skall vara giftorättsgods. Fråga om ett sådant förord kan registreras.

Lagrum: 7 kap. 3 § första stycket äktenskapsbalken

Rättsfall:

REFERAT

H.N. och G.N. är gifta med varandra. Genom ett under 1988 daterat gåvobrev erhöll H.N. av sina föräldrar tomträtten till en fastighet i Malmö. I gåvobrevet föreskrevs att gåvan jämte dess avkastning skulle vara gåvotagarens enskilda egendom, dock att gåvotagaren skulle ha rätt att genom äktenskapsförord förordna att egendomen skulle utgöra giftorättsgods. Genom ett äktenskapsförord den 18 februari 1993 bestämde makarna att tomträtten jämte dess avkastning skulle vara giftorättsgods.

H.N. och G.N. ansökte den 22 december 1992 hos Malmö tingsrätt att äktenskapsförordet skulle registreras och åberopade härvid förutom förordet det nyss nämnda gåvobrevet.

Malmö tingsrätt, avd 6:6, (1993-02-25, tingsnotarien Johan Hegethorn) avvisade ansökningen och anförde.

Enligt 7 kap. 3 § äktenskapsbalken kan makar genom äktenskapsförord bestämma att egendom som tillhör någon av dem skall vara dennes enskilda egendom. Genom nytt äktenskapsförord kan sedan makarna bestämma att egendomen återigen skall utgöra giftorättsgods. Möjlighet att genom äktenskapsförord göra enskild egendom till giftorättsgods i annan situation än ovan nämnda saknas. Härav följer att, när egendom tillfallit make genom gåva under villkor att egendomen skall vara enskild, det inte är möjligt att genom äktenskapsförord göra egendomen till giftorättsgods. Då den ingivna handlingen till sitt innehåll angår annat än vad som genom äktenskapsförord kan avtalas kan den inte registreras som äktenskapsförord.

H.N. och G.N. besvärade sig mot beslutet.

Hovrätten över Skåne och Blekinge (1993-12-17, hovrättslagmannen Lars-Göran Engstöm och hovrättsråden Claes Werdinius, referent, och Lars Elmqvist) undanröjde tingsrättens beslut och visade målet åter till tingsrätten för förnyad handläggning samt anförde.

I 7 kap. 2 § 1 st. äktenskapsbalken anges i vilka fall egendom är enskild. Ett sådant fall är enligt andra punkten i paragrafen egendom som en make har fått i gåva från någon annan än den andre maken med det villkoret att den skall vara mottagarens enskilda. I lagtexten sägs inte huruvida ett sådant villkor får modifieras. Emellertid har det sedan länge gällt att en givare kan upphäva ett meddelat villkor liksom att han med giltig verkan - såsom i detta fall - kan lämna över åt mottagaren att avgöra huruvida villkoret i framtiden skall sättas ur kraft (se bl a Lagberedningens förslag till revision av giftermålsbalken och vissa delar av ärvdabalken, IV, s. 298, Westring, Den nya giftermålsbalken jämte dithörande författningar med förklaringar, 2 uppl., s. 143, Gunvor Wallin, Om avtal mellan makar, 1958, s. 47, betänkandet SOU 1981:85 Äktenskapsbalk s. 222, Lars Tottie, Äktenskapsbalken och promulgationslag m.m. s. 164). En bärande tanke bakom denna ordning har varit att givarens vilja skall respekteras.

Vad frågan i detta mål gäller är huruvida en givare kan modifiera ett villkor att egendom skall vara enskild genom att föreskriva att villkoret får upphävas genom

ett äktenskapsförord. Enligt 7 kap. 3 § 1 st. äktenskapsbalken får makar genom äktenskapsförord bestämma att egendom som tillhör eller tillfaller någon av dem skall vara dennes enskilda egendom. Vidare får makarna enligt samma lagrum genom nytt äktenskapsförord bestämma att egendomen skall vara giftorättsgods. Ordalydelsen av bestämmelsen kan ge intryck av att äktenskapsförord inte får användas för att göra egendom som är enskild på grund av förordnande vid gåva till giftorättsgods.

Enligt den tidigare gällande ordningen (8 kap. 1 § giftermålsbalken) var det möjligt för makar i ett fall som det nu förevarande att genom äktenskapsförord förvandla den enskilda egendomen till giftorättsgods (se ovan anförda källhänvisningar). I propositionen 1986/87:1 om äktenskapsbalk m.m. uttalas (s.129), att makar genom bestämmelsen i 7 kap. 3 § 1 st. äktenskapsbalken bereds samma möjligheter som de har haft enligt tidigare rätt att genom äktenskapsförord avtala om egendomsordningen i äktenskapet. Det har således inte varit avsett att i äktenskapsbalken begränsa makarnas rätt att i ett fall som detta genom äktenskapsförord göra enskild egendom till giftorättsgods. Inte heller talar några ändamålssynpunkter för en sådan begränsning. Ordalydelsen i 7 kap. 3 § 1 st. tvingar inte heller till ett sådant ställningstagande.

Det ingivna äktenskapsförordet borde av nu anförda skäl ha registrerats.

Målnummer Ö 436/93

Sökord: Äktenskapsförord

Litteratur: Lagberedningens förslag till revision av giftermålsbalken och vissa delar av ärvdabalken, IV, s. 298; Westring, Den nya giftermålsbalken jämte dithörande författningar med förklaringar, 2 uppl., s. 143; Gunvor Wallin, Om avtal mellan makar, 1958, s. 47; betänkandet SOU 1981:85 Äktenskapsbalk s. 222; Lars Tottie, Äktenskapsbalken och promulgationslag m.m. s. 164).
